

مدل افزایش قیمت جابجایی کالا بر حسب تن - کیلومتر در حمل و نقل جاده ای پس از اجرای طرح هدفمندی یارانه

حسن ذوقی^۱، مهدی علیپور واوسری^۲

۱- استاد یار دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد راه و ترابری دانشگاه آزاد واحد تهران جنوب

H_ZOGHI@KIAU.AC.IR

ALIPOURVAVSARI@GMAIL.COM

خلاصه:

بدون تردید چرخهای اقتصاد جهان با اتکا بر حمل و نقل پرشتاب تر از گذشته شده و هرگونه اختلالی در امر حمل و نقل سبب کندی در گردش چرخهای اقتصاد می شود. از سوی دیگر پذیرش این نکته ضروری است که اساس حمل و نقل بر پایه نرخ سوخت مصرفی استوار است. در راستای اجرای طرح هدفمندی یارانه ها و افزایش قیمت سوخت، بحث تاثیرات بالقوه این افزایش بر شبکه گسترده حمل و نقل کشور مطرح می گردد؛ در این میان سیستم حمل و نقل جاده ای با حجم بالای ترانزیت کالا مورد توجه بیشتری قرار دارد. در این مقاله تاثیر افزایش قیمت سوخت بر کرایه جابجایی کالا در بخش جاده ای بر حسب تن - کیلومتر محاسبه شده و با توجه به پارامترهای مرتبط در این زمینه از جمله: تناژبار، نوع محموله، نوع بارگیر، میزان سوخت مصرفی، هزینه و غیره، مدل بهینه شده تحقیق ارائه می گردد. نوع کالا و نوع بارگیر در مدل، طبق ۸۰ هزار بارنامه صادر شده از مبدا شهر ساری به کل ایران از سال ۱۳۸۶ الی ۱۳۹۰ استفاده شده است. قیمت سوخت مورد استفاده در مدل قیمت بعد از طرح هدفمندی یارانه ها است. مدل استفاده شده از نوع رگرسیون چند مجهوله می باشد. در این مدل به ازای رشد قیمت سوخت برای جابجایی کالا، کرایه به ازای تن - کیلومتر جابجا شده در نرم افزار SPSS، حدوداً ۲،۲۵ و ۱،۲۸ درصد رشد را به ترتیب برای تریلی و سایر وسایل نقلیه جز تریلی نشان می دهد.

کلمات کلیدی: قیمت سوخت، تن - کیلومتر، حمل و نقل جاده ای، مدل ریاضی

۱. مقدمه

سیستم حمل و نقل جاده ای، مصرف کننده حدود ۵/۹۸ درصد بنزین مصرفی کشور و کمتر از ۵۰ درصد نفت گاز مصرفی کشور است. تقاضای این سیستم برای حامل های انرژی، تابعی از متغیرهای تولید ناخالص داخلی، قیمت فرآورده، موجودی وسایط نقلیه و عمر متوسط خودروها می باشد. [۱] رشد جمعیت و روند توسعه اقتصادی کشورها موجب شده هر روزه بر سرعت مصرف انرژی در جهان افزوده شود؛ به گونه ای که براساس آمارهای اتحادیه جهانی انرژی، مصرف انرژی هر ده سال دو برابر می شود و پیش بینی های همین اتحادیه نشان می دهد که، مصرف انرژی در جهان طی سال ۲۰۰۱ تا سال ۲۰۲۵ به میزان ۵۴ درصد افزایش خواهد یافت و در این چشم انداز بیشترین میزان مصرف انرژی به کشورهای در حال توسعه (مثل ایران) تعلق دارد. این در حالی است که کشور ما نیز سرانه مصرف انرژی بسیار بالایی دارد. [۲] هر گونه دگرگونه در قیمت سوخت تاثیرات مختلفی را بر حمل و نقل ایجاد می کند افزایش قیمت سوخت باعث افزایش تمامی پارامترهای دخیل در هزینه تمام شده شبکه حمل و نقلی می شود، افزایش هزینه ها خود باعث رشد کرایه جابجایی کالا می گردد در ادامه به بررسی این روند افزایشی قیمت کرایه حمل در شبکه ترابری جاده ای پرداخته می شود.

۲. شبکه راهها در ایران

وجود راه باعث پویایی و تحرک هر منطقه می شود و این تحرک به نوبه خود باعث توسعه و بهبود اقتصادی می شود. طول راههای تحت حوزه استحفاظی وزارت راه و ترابری (منهای راه های روستایی) در سطح کشور تا پایان سال ۱۳۸۷ به ۷۴،۳ هزار کیلومتر رسیده است که ۲ درصد آن آزادراهها، ۱۰ درصد آن بزرگراهها، ۲۹ درصد آن انواع راهای اصلی، ۵۸ درصد آن انواع راهای فرعی و مابقی راههای درون شهری با ننگه داری اداره